

Fokus & Forum

– *Dialog mellem læserne og redaktionen*

Behovet for at forny vores politiske kultur Hvordan kan kunsten give inspiration til denne fornyelse?

Fra alle sider lyder det, at vi har brug for at styrke vores fælles samfundsbevidsthed. Samfundet befinder sig i en alvorlig brydningstid, hvor vore værdier og de gamle samfunds- og organisationsformer ikke mere slår til. Den gode gamle demokratiske samfundsmodel, som vi har udviklet efter 100 års gjorte erfaringer om samarbejde på tværs, er på vej mod opløsning. De sidste 30 års globale økonomiske pres på velfærdsstaten og statens tiltagende centralisering og markedsliggørelse af samfundets og arbejdsmarkedets vilkår har medført en opsplitning af de gamle politiske strukturer. Det repræsentative demokrati befinder sig i en kaotisk situation, hvor de politiske partier, arbejdsmarkedets parter og de offentlige medier har svært ved at samarbejde og lytte til hinanden. Den samme splittelse genfinder vi i den globale politiske udvikling, hvor de gamle internationale institutioner som EU, Nato og FN har store problemer med at finde fælles medlemsopbakning og fodslag. Tendensen går hen imod en radikalisering af standpunkterne og en øget fremmarch mod de yderste politiske fløje. Vi er på vej mod en øget nationalisme, hvor hver enkelt stat, interessegruppe og politisk fløj markerer sine egne krav på bekostning af hensynet til fællesskabet. Denne politiske og økonomiske udvikling kan henføres til den tiltagende globale konkurrence omkring ressourcerne, beherskelsen af de nye videnfremskridt og kappestriden på det våbenteknologiske område. På mange måder ser vi en udvikling, der minder om staternes individuelle jagt om magten og ressourcerne i den første del af 1900-tallet, som jo desværre resulterede i to verdenskrige. Det er derfor værd med alle kræfter at modvirke en sådan destruktiv udvikling.

Der synes i dette kaos at være to grundlæggende visioner for at håndtere konfliktpotentialet. Den ene vision bekender sig til det markedsorienterede og økonomiske managementsyn, hvor den bedst forberedte og hurtigste aktør opnår de største fordele og har størst mulighed for at vinde markedet og overleve. Denne konkurrenceprægede first mover-strategi går ud på at tænke og handle kortsigtet og kynisk ud fra egne økonomiske og politiske interesser. Den anden vision bekender sig til det humanistiske, relationelle og bæredygtige lederskabssyn, hvor det er den involverende og inkluderende organisation, der overlever på sigt på grund af sin forankrede, samskabende, dialogbaserede og mere kreative ledelseskultur.

Der hersker meget stor forskel på de to ledelses- og organisationstilgange, fordi de bygger på to diametralt modsatte menneske- og fællesskabssyn. Det er også disse kulturforskelle,

som bevirker, at virksomheder, interesseorganisationer, politiske partier og stater har så svært ved at spille sammen og skabe værdier i fællesskab.

Man kan så med rette spørge, om vi i vort samfund kan modvirke den herskende imperialistiske udvikling hen imod en åndløs, materialistisk og markedsbaseret konkurrencestat, der synes at ødelægge vores etablerede demokratiske velfærdssamfund med basis i de »skandinaviske tillidsbaserede ledelsesværdier«.

Vi oplever jo en række klare tendenser hen imod, at velfærdsstatens sociale værdier og humanistiske sikkerhedshensyn er under nedbrydning. Den øgede centralisering, ensretning og fremmedgørelse af arbejdslivets værdier indebærer en række menneskelige omkostninger, såsom øget angst og stress, flere tabere, flere psykiske syge, ringere trivsel på arbejdspladsen, i familielivet, i lokalsamfundet etc. Disse overordnede udviklingstendenser har en tydelig afsmitning på menneskers sociale relationer og værdier i lokalsamfundet.

Spørgsmålet er, hvor de gode kræfter hen imod det bæredygtige relationelle samfund skal komme fra. De kommer næppe udefra, for de omgivende samfund befinder sig i tilsvarende opbrud. De kommer nok heller ikke oppefra, idet den herskende politiske kultur i overvejende grad fortsat kun tænker i økonomisk liberalistisk retning. Dette gælder f.eks. de store partier i både rød og blå blok, der ikke i særlig grad er optaget af menneskesamfundets problemer. Vi tror, at bevægelsen må komme nedefra fra de borgere, frivillige ildsjæle og samfundsbevidste aktører, der kan se, at vi er på vej mod et splittet sig selv nok-samfund, som mennesker ikke føler ejerskab til, og hvor tilliden til den politiske elite kan ligge på et lille sted. Det handler om at samle de mange gode sociale kræfter, som ønsker at genskabe det gode samfund, der bygger på basale etiske og æstetiske værdier. Det er her, at vi ser kunstens udøvere og medskabere som væsentlige inspiratorer og potentielle uundværlige kreative ressourcer.

Nogle mener, at kunstnerne skal påtage sig et større samfundsansvar. Dvs. at kunstnerne skal agere som samfundets inspiratorer og kritiske vagthunde. En række markante kunstnere arbejder i dag for at vise, at netop kunsten har kraften og magten til at ændre verden. Det gælder f.eks. den verdenskendte danske billedkunstner Olafur Eliasson. Han har ved flere lejligheder internationalt demonstreret kunstens samfundsskabende betydning. Han viser med sine billeder og sine foredrag, at kunsten kan skabe nye relationer og følelser mellem mennesker og kan få dem til at tænke og handle på nye måder til gavn for fællesskabet.

En anden spændende formidler er den dansk-fransk kunstner Thierry Geoffroy, der arbejder med film, fotografering og TV. Han viser, at kunstnere har en særlig intuition, som kan opfange vigtige tendenser og kritiske signaler før andre. Dette kan inspirere mennesker til at tage aktivt del i samfundets demokratiske udvikling. Det er her, at kunsten kan varsle hændelser, der kommer til at ske, eller som kan ske, hvis vi ikke gør noget i tide. Der er her tale om et kunstnerisk engagement, hvor kunsten varetager en kritisk konstruktiv overvåg-

ning af tendenser i samfundet, som vidner om mangler og fejl i synlige og usynlige hændelser. Dvs. at kunsten bliver et slags tilflugtsrum for samfund og mennesker i nød.

Vi har gennem SACRE-bevægelsen skabt et mangfoldigt tværfagligt miljø af kunstnere, meningsdannere og samfundskritikere, som sammen arbejder ud fra et fælles manifest. SACRE står for Society, Art, Culture, Risk og Emancipation. Til bevægelsen er knyttet et forskningsprogram, som skaber nye syn på kunstens emergende rolle i samfundet. F.eks. kan nævnes museernes inddragende udadvendthed mod publikum, skabelsen af nye relationelle byrum, kunstens samspil med andre skabende arbejdsmiljøer, kunstens involvering i mediernes samfundsdebat, etc. Kunstnerne indtager på flere måder nye roller som samfunds-, ledelses- og medieskabere. Men kunsten skal ikke ses som en ny smart, nyttig, kommerciel og målbar ledelsesteknologi, der får mennesker til at gå i takt og efterleve bestemte idealer. Kunsten er et mangfoldigt, udtømmeligt og livgivende sprog, som rækker ud til mennesker der, hvor de er, og giver rum for nye tanker, relationer og handlinger.

SACRE har startet en åben søgeproces, hvor vi vil involvere alle interesserede i at finde ud af, hvorfor og hvordan kunsten kan give kraft og inspiration til at skabe det gode samfund. Vi bringer nedenfor med en liste over 10 værdier, som vi mener fortæller om kunstens unikke udtrykskraft og medieværdi. Dernæst vil vi lytte til eksempler på, hvordan denne kraft i dag praktiseres ude i samfundet. Senere på året vil vi afholde et kunstnertræf, hvor vi vil arbejde videre med de 10 værdier. Her vil alle interesserede være velkomne.

Preben Melander

10 værdier, som forklarer om kunstens unikke kraft til at ændre verden

- Kunstens kraft er drevet af menneskers entusiasme, empati og udtrykstilje
- Kunstens udtryksformer udfordrer menneskers kreativitet, nysgerrighed og livskraft
- Kunstens væsen er forbundet med skønhed, medfølelse og medinddragelse
- Kunst kræver intens personlig indlevelse, dyb faglighed og livslang indsats
- Kunsten er resultat af komplekse både individuelle og kollektive processer, ofte beriget af uklarhed, uvidenhed og umiddelbare relationer
- Kunst kan opleves på mange måder og giver anledning til nye skabende relationer mellem mennesker på kanten af det bestående
- Kunst producerer fiktive billeder af virkeligheden, men er i sit inderste væsen uforudsigelig, uudgrundelig og hemmelig, kan ikke gøres håndgribelig og vil derfor ikke måles og vejes
- Kunstens værdi og nytte er begrundet i sig selv og lader sig ikke styre af penge, politik og programmer
- Kunst har afgørende betydning for et samfunds selvforståelse, samspil og samskabelse
- Kunst kan ses som modsætning til kultur, som står for skabte nedarvede værdier og stabile adfærdspåvirkende strukturer